

Factsheet 2018-3

De recidive onder daders van high impact crimes veroordeeld tussen 2002 en 2013

**Auteurs: K.A. Beijersbergen, D. Blokdijk,
G. Weijters**

Februari 2018

Woninginbraken, straatroven en overvallen zijn delicten die veel impact hebben op het slachtoffer, zijn of haar directe omgeving en het veiligheidsgevoel van burgers in Nederland. Om deze reden worden deze delicten sinds enkele jaren 'high impact crimes' (HIC) genoemd. De Nederlandse overheid heeft de afgelopen jaren sterk ingezet om dit type delicten aan te pakken.

Het WODC voert een vijfjarig onderzoeksprogramma uit naar de recidive van daders van HIC-delicten. Er is sprake van recidive als een dader opnieuw wordt veroordeeld voor een delict. In deze factsheet worden de belangrijkste resultaten uit het eerste onderzoek van het programma beschreven. In dit onderzoek is gekeken naar de aantallen, achtergrondkenmerken en recidive van daders van woninginbraak, straatroof en overvallen die tussen 2002 en 2013 hiervoor zijn veroordeeld.¹ De beschrijving van het volledige onderzoek is te lezen in Beijersbergen, Blokdijk en Weijters (2018).

Methode van onderzoek

Het onderzoek is uitgevoerd volgens de methode van de recidivemonitor van het WODC (Wartna, Blom & Tollenaar, 2011). De gebruikte data komen uit het justitiële documentatiesysteem. Hierin staan alle strafzaken die bij het Openbaar Ministerie (OM) zijn geregistreerd. Dit is gelijk ook een nadeel van de onderzoeksmethode: HIC-plegers die niet door de politie zijn gepakt en zijn vervolgd door het OM vallen buiten de onderzoeksgroep.

Om de achtergrondkenmerken en recidive van de HIC-daders meer in perspectief te zetten, wordt de onderzoeksgroep vergeleken met alle daders die in 2013 in Nederland zijn veroordeeld voor een delict.

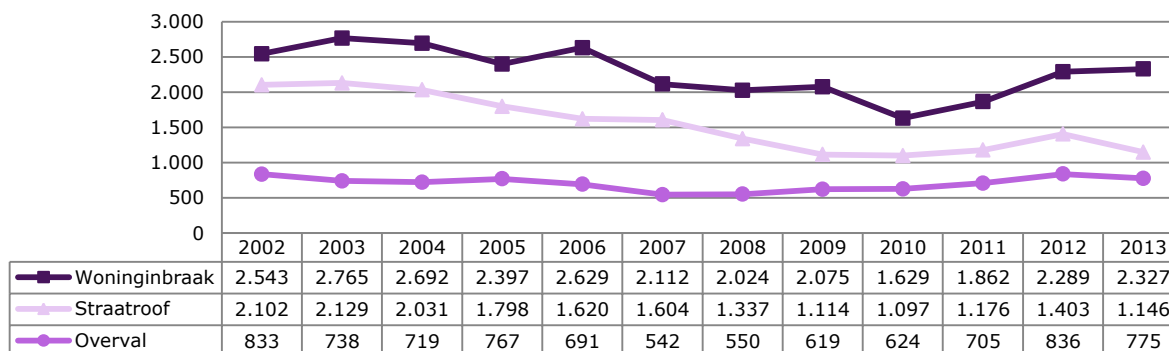
Resultaten

Aantal veroordeelde HIC-daders per jaar

In figuur 1 is te zien hoeveel daders zijn veroordeeld voor een HIC-delict in de periode van 2002 tot en met 2013. Hieruit blijkt dat het aantal woninginbrekers tussen 2002 en 2006 stabiel is en vervolgens afneemt van 2.600 in 2006 tot 1.600 in 2010. Daarna stijgt het aantal woninginbrekers naar 2.300 in 2013. Het aantal straatrovers is in de periode 2003 tot en met 2009 bijna gehalveerd van 2.100 tot 1.100. In de jaren daarna is het aantal ongeveer gelijk gebleven met een uitschieter naar boven in 2012. Het aantal overvallers is in de jaren 2002 tot en met 2007 gedaald van 830 naar 540, daarna is het aantal overvallers weer toegenomen tot 780 in 2013.

¹ In dit onderzoek verstaan wij onder veroordeelde daders niet alleen daders waarbij de strafzaak is geëindigd in een schuldigverklaring door de rechter, maar ook daders waarbij de strafzaak is afgedaan door het OM. Beleidssepots worden hierbij meegenomen, maar vrij-spraken, technische sepots en andere technische beslissingen niet.

Figuur 1 Aantal veroordeelde HIC-daders per jaar

Achtergrondkenmerken van HIC-daders

Wat betreft de (trends in) achtergrondkenmerken van de veroordeelde HIC-daders vallen de volgende resultaten op:

- In vergelijking met alle veroordeelde daders zijn veroordeelde HIC-daders in 2013 vaker mannen. Zo is ongeveer 95% van de woninginbrekers, straatrovers en overvallers man, tegenover 82% van alle daders.
- Met name straatrovers zijn erg jong op het moment van de HIC-strafzaak (zie figuur 2a). Bijna de helft van de veroordeelde straatrovers in 2013 is minderjarig en de gemiddelde leeftijd van de groep is 20 jaar. Van de woninginbrekers is slechts 16% minderjarig en van de overvallers 19%. De gemiddelde leeftijd van de drie HIC-dadergroepen is lager dan de gemiddelde leeftijd van alle veroordeelde daders in 2013 (34 jaar).
- HIC-daders komen al op jonge leeftijd in aanraking met justitie (zie figuur 2b). Dit geldt vooral voor de straatrovers: 80% van de straatrovers in 2013 heeft hun eerste strafzaak op minderjarige leeftijd. Maar ook onder de andere twee HIC-dadergroepen is dit percentage hoog. Zo heeft ongeveer 65% van de woninginbrekers en overvallers in 2013 hun eerste strafzaak op minderjarige leeftijd. Van alle veroordeelde daders in 2013 is slechts 31% minderjarig op het moment van de eerste strafzaak.
- HIC-daders blijken al vaker met justitie in aanraking te zijn gekomen en hebben in het verleden verschillende typen delicten gepleegd (zie figuur 2c). Zo heeft 68% tot 83% van de HIC-daders in 2013 één of meerdere eerdere strafzaken op hun naam staan. Van alle daders in 2013 heeft 62% eerdere strafzaken. Wanneer wordt gekeken naar het type delict in eerdere zaken, blijkt dat 25% tot 34% van de HIC-daders eerder een HIC-delict

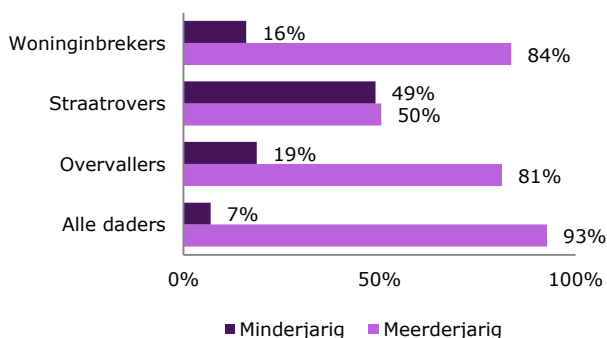
heeft gepleegd en bij 10% tot 34% is dit hetzelfde type HIC-delict als in de HIC-strafzaak in 2013. Alle drie de HIC-dadergroepen plegen dus ook andere type delicten, dus van specialisatie lijkt geen sprake.

- Met name woninginbrekers hebben veel eerdere strafzaken op hun naam staan, namelijk gemiddeld elf in 2013. Bij alle veroordeelde daders in 2013 ligt dit aantal op vijf. Woninginbrekers vormen dus een actieve dadergroep.
- Tussen 2002 en 2013 is bij alle drie de HIC-dadergroepen het gemiddelde aantal strafzaken afgenomen: bij woninginbrekers van vijftien tot elf zaken, bij overvallers van tien tot acht zaken en bij straatroof van zeven tot vijf zaken.
- Welke straf door de rechter is opgelegd in de HIC-strafzaak in 2013 verschilt per HIC-dadergroep (zie figuur 2d). Bij woninginbraak en straatroof wordt meestal een korte vrijheidsstraf van hoogstens zes maanden (41% en 34%) of een werkstraf (30% en 29%) opgelegd. Overvallers krijgen daarentegen voornamelijk een vrijheidsstraf van langer dan zes maanden opgelegd (65%).
- Tussen 2002 en 2013 is het aandeel woningovervalstrafzaken flink toegenomen. In 2002 betrof 22% van de overvalstrafzaken een woningoverval, in 2013 is dit percentage opgelopen tot 43%.
- De meeste HIC-strafzaken worden afgedaan in de Randstad. In de regio's Amsterdam, Rotterdam, Midden-Nederland (waarbinnen Utrecht valt) en Den Haag samen wordt in 2013 bijna de helft van de woninginbraak- en overvalstrafzaken afgedaan en zelfs twee derde van de straatroofzaken. Wanneer het aantal inwoners per regio wordt meegeenomen, valt op dat het aantal straatroofstrafzaken in 2013 sterk is oververtegenwoordigd in Amsterdam en Rotterdam. Bijna de helft (46%) van alle straatroofzaken is afgedaan in Amster-

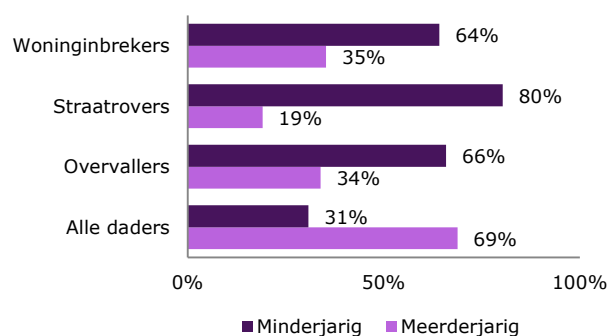
dam of Rotterdam, terwijl in deze regio's slechts 6% en 10% van de Nederlandse bevolking woont. Dit hoeft echter niet te betekenen dat de straat-roofaanpak van deze arrondissementen niet werkt. Er zijn ook andere verklaringen mogelijk,

zoals kansarmere en criminaliteitsgevoeligere inwoners in deze regio's, meer toeristen of juist een sterkere inzet op de opsporing en vervolging van straatroof.

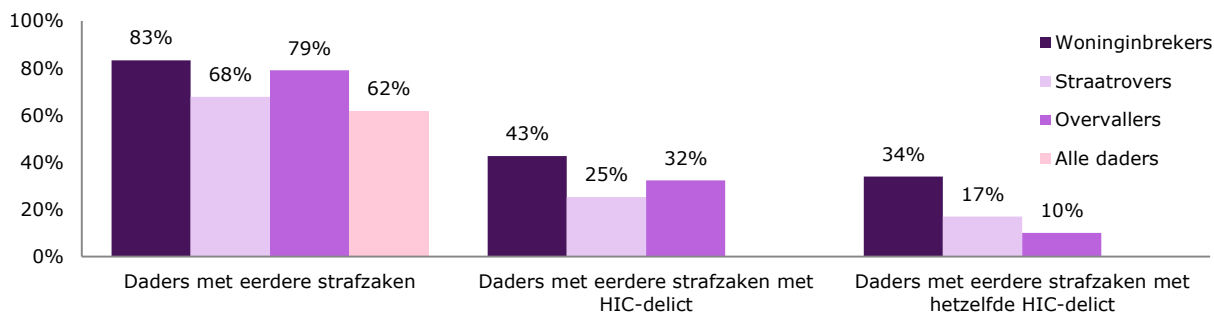
Figuur 2a Leeftijd tijdens uitgangszaak HIC-daders en alle daders veroordeeld in 2013

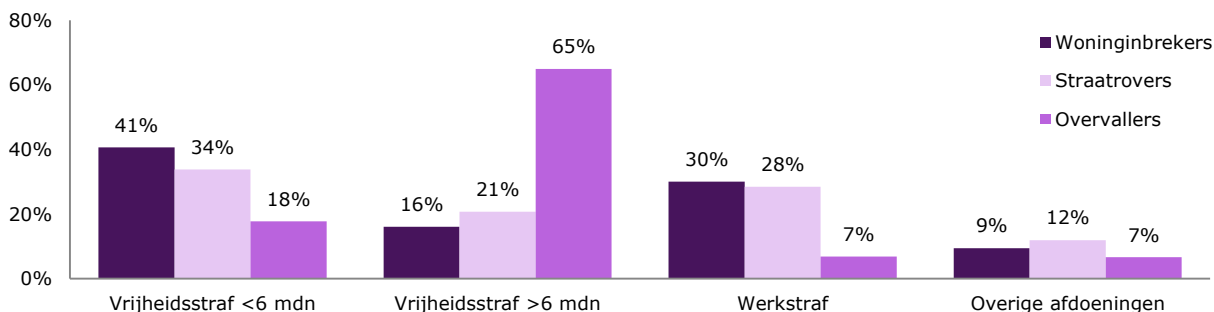
Figuur 2b Leeftijd tijdens eerste strafzaak HIC-daders en alle daders veroordeeld in 2013

Figuur 2c Aandeel (HIC-)daders veroordeeld in 2013 met eerdere strafzaken

Figuur 2d Zwaarste afdoening in uitgangszaak HIC-daders veroordeeld in 2013

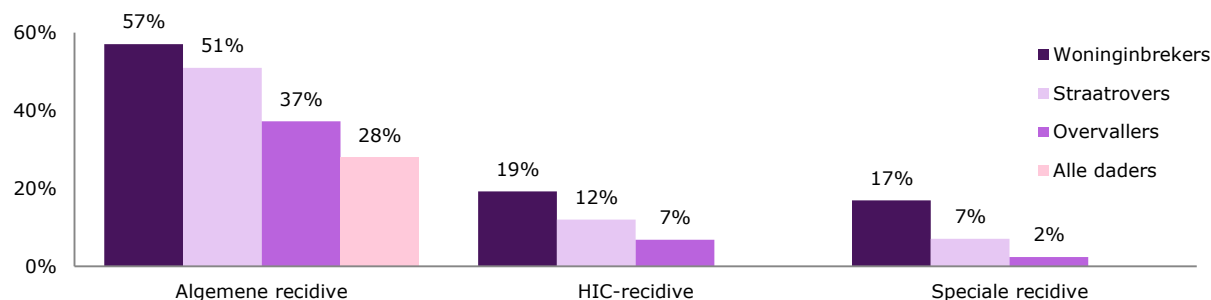

Recidive van HIC-daders

In figuur 3 staat de tweejarige recidiveprevalentie weergegeven: hoeveel procent van de HIC-daders in 2013 wordt binnen twee jaar opnieuw veroordeeld? Vergeleken met de recidive onder alle daders in 2013 (28%) blijkt dat de algemene recidive (een nieuwe veroordeling ongeacht het type delict) onder HIC-daders hoger is. Van de woninginbrekers wordt 57% binnen twee jaar opnieuw veroordeeld voor enig delict. Bij de straatrovers ligt dit percentage op 51% en bij overvallers op 37%. Het aantal HIC-daders dat opnieuw veroordeeld wordt voor een HIC-delict (HIC-recidive) is iets lager dan de algemene recidive. De HIC-recidive is het hoogst onder

woninginbrekers: binnen twee jaar heeft 19% een nieuwe veroordeling voor een HIC-delict. Van de straatrovers recidiveert 12% met een HIC-delict en bij overvallers is dit 7%. Tot slot de speciale recidive: hoeveel HIC-daders worden binnen twee jaar opnieuw veroordeeld voor hetzelfde soort HIC-delict? Van de woninginbrekers heeft 17% binnen twee jaar een nieuwe veroordeling voor een woninginbraak. Van de straatrovers heeft 7% binnen twee jaar een nieuwe veroordeling voor een straatroof en van de overvallers is slechts 2% binnen twee jaar opnieuw voor een overval veroordeeld.

Figuur 3 Prevalentie van tweejarige recidive van (HIC-)daders veroordeeld in 2013

Ontwikkeling van recidive over de tijd

Figuur 4 laat de ontwikkeling van de tweejarige algemene recidiveprevalentie van HIC-daders over de jaren 2004 tot en met 2013 zien. Bij de berekening van deze recidivecijfers is rekening gehouden met verschillen in de tijd in de achtergrondkenmerken van de daders. Opvallend is dat bij alle HIC-groepen de recidive is afgenomen over de jaren. Zo

neemt het aantal woninginbrekers dat binnen twee jaar opnieuw veroordeeld is af van 63% naar 57% (een relatieve daling van 10%). De recidive onder straatrovers is met wat schommelingen gedaald van 57% tot 51% (een relatieve daling van 11%). De recidive onder overvallers is gedaald van 52% tot 38% (een relatieve daling van 28%). Deze daling zet pas in vanaf 2007.

Figuur 4 Prevalentie van gecorrigeerde tweejarige algemene recidive van HIC-daders veroordeeld in 2004-2013

Tot besluit

In dit rapport is gekeken naar de achtergrondkenmerken en recidive van HIC-daders (woninginbrekers, straatrovers en overvallers) die in 2013 zijn veroordeeld. Het onderzoek valt binnen een vijfjarig onderzoeksprogramma naar HIC-daders. De komende jaren zal nader onderzoek uitgevoerd worden. Naast een update van de huidige cijfers zal er bijvoorbeeld gekeken worden naar regionalisering van recidivecijfers.

Literatuur

- Beijersbergen, K.A., Blokdijk, D., & Weijters, G. (2018). *Recidive na een high impact crime: Recidive onder daders van high impact crimes veroordeeld in de periode 2002-2013*. Den Haag: WODC. Cahier 2018-2.
- Wartna, B.S.J., Blom, M., & Tollenaar, N. (2011). *De WODC Recidivemonitor: 4e, herziene versie*. Den Haag: WODC. Memorandum 2011-3.

Deze reeks omvat korte verslagen van onderzoek dat door of in opdracht van het WODC is verricht. Opname in de reeks betekent niet dat de inhoud het standpunt van de Minister van Justitie en Veiligheid weergeeft.

Alle rapporten van het WODC zijn gratis te downloaden van www.wodc.nl.

Via deze site kan toegang worden verkregen tot REPRIS, een webapplicatie waarmee selecties kunnen worden gemaakt uit het cijfermateriaal van de Recidivemonitor. REPRIS bevat statistieken over de vaste groepen die worden gevolgd (jeugdige en volwassen daders met een strafzaak, ex-gedetineerden, ex-pupillen van justitiële inrichtingen, ex-reclassenten en ex-terbeschikkinggestelden) en over dadergroepen waarvan de strafrechtelijke recidive incidenteel werd gemeten. Een uitdraai uit REPRIS gaat gepaard met een toelichting, maar het gebruik van de cijfers vindt plaats buiten verantwoordelijkheid van het WODC.